

Р. П. Зорівчак

Річ Віра

РІЧ ВІРА (Rich Vera; 24. 04. 1936, Лондон — 20. 12. 2009, там само, похована у м. Канів, нині Черкаського р-ну Черкаської обл.) — британська журналістка, поетеса, перекладачка. Дійсний член НТШ (2005). Член Пен-клубу (1961) та Королівського інституту міжнародних відносин (1978). Премія імені І. Франка НСПУ за переклади та популяризацію української літератури за кордоном (1997). Орден княгині Ольги 3-го ступеня (2006). Навчалася в Оксфордському (1955—57; давньоанглійська і давньоскандинавська мови) та Лондонському (1958—61; математика, факультативно українська мова) університетах. Одна з найактивніших популяризаторів творчості Т. Шевченка в англомовному світі. 1991 уперше відвідала Україну, 1998 — Шевченкову могилу в Каневі. Авторка збірок поезій «Outlines» («Ескізи», 1960), «Portents and Images» («Передвісники й образи», 1964), книг перекладів «Shevchenko T. Song out of Darkness: Selected poems» («Пісня із темряви: Вибрані поеми», 1961; усі — Лондон), «Ukrainka Lesya: Selected works» («Українка Леся: Вибрані твори», Торонто, 1968). Видавець журналу «Manifold» («Розмаїття», 1962—69 та від 1998), присвяченого поезії, член редакції наукового тижневика «Nature» («Природа», 1969—89), заступник редактора кварталника «The Ukrainian Review» («Український огляд», 1993—99). Під впливом праць Ж. Медведєва (які перекладала англійською мовою) захопилася боротьбою за права людини, зокрема в країнах тоталітарного режиму. Під різними псевдонімами писала про дисидентський рух, передусім у Польщі й Угорщині. Учасниця Всесвітньої конференції про права людини, присвяченої А. Сахарову (Москва, травень 1991). Переклала твори бл. 50-ти українських письменників. Перший переклад української

поезії (пролог до поеми «Мойсей» І. Франка) датовано 1956 (опубліковано 1957). У 1959 опублікувала перший переклад поезії Т. Шевченка — поеми «Кавказ» разом із власною розвідкою про цю поему. Покращенню якості перекладів сприяли своїми конструктивними порадами [П. Зайцев](#) і [В. Свобода](#). Від кінця 1960-х рр. активно співпрацювала із [Р. Зорівчак](#) (у роботі над перекладами), від 1996 — з кафедрою перекладознавства і контрастивної лінгвістики Львівського університету. 1961 у згаданій добірці «Пісня із темряви», що вийшла як перша частина першого тому запланованого Шевченківським ювілейним комітетом у Великій Британії тритомного видання творів Т. Шевченка англійською мовою, вмістила 38 перекладів (серед них — 9 поем). У вересні 1961 на основі збірки здійснено сценічну версію у театрі «Cripplegate» («Криплгейт»). 16 творів, серед них «Холодний яр», «Причинна» (крім «Заспіву»), «Чигрине, Чигрине...», «Неофіти», перекладено вперше. Переклади зроблено з академічного видання 1939—57 зі збереженням нумерації рядків оригіналу. Найадекватніші серед перекладів — «Якось-то йдучи уночі...», «Неофіти», «Гамалія», «Кавказ». У перекладах є дуже вдалі знахідки: перевираження ономапоєї оригіналу («Великий льох», «Причинна»), відтворення Шевченкового сарказму («І мертвим, і живим...»), іншомовних і діалектних украплень, реалій, демінутивних форм (поема «Сон»). У добірці подано бібліографію англійської Шевченкіани, опублікованої у Великій Британії, та основних англійських видань творів Т. Шевченка поза Великою Британією, зокрема в СРСР. Збірку доповнюють шевченкознавчі статті В.-К. Метьюза та В. Свободи. Чимало перекладів подано в британській періодиці, зокрема в «The Ukrainian Review». Уривок з поеми «Кавказ» у перекладі Р. викарбовано на пам'ятнику Т. Шевченка у Вашингтоні (відкрито 27 червня 1964). Переклала кілька більших за обсягом творів Лесі Українки — драматичні поеми «Кассандра», «Оргія», «Вавилонський полон», драму «Камінний господар», драму-феєрію «Лісова пісня», поему «Роберт Брюс, король шотландський», та окремі ліричні шедеври (опубліковані окремою книжкою та у кварталнику «The Ukrainian Review»), поезії І. Франка (поеми «Мойсей», 1973; «Смерть Каїна» 1998; лірику), Г. Сковороди, Є. Плужника, П. Филиповича, Олександра Олеся, Ю. Липи, М. Семенка, В. Стуса, В. Симоненка та ін. За ініціативою ЮНЕСКО уклала антологію білоруської поезії та переклала її англійською мовою. Видрукувана під назвою «Like water, like fire» («Як вода, як вогонь», 1971) антологія вміщує твори 40-а поетів. 2004 у видавництві радіо «Свобода» опубліковано у білорусько-англійській білінгві переклади Р. білоруських віршів про волю. Вона є також автором передмови і коментарів до окремих творів та до творчості їхніх авторів. 1984 вийшла друком монографія «Образ єврея в постсталінській радянській білоруській літературі». Вона переклала також поезію М. Богдановича, З. Бядулі та А. Гаруна (опубліковано 1982 в Лондоні) та сонети Я. Купали для багатомовного видання (Мінськ, 2002). Перекладала поезії Ц.-К. Норвіда (з польської мови), К. Шермана (з іспанської мови), давньоскандинавську і давньоанглійську поезію. Авторка статей про Т. Шевченка і В. Шекспіра, І. Котляревського, І. Франка, В. Сосюру, Л. Глібова. Під впливом серпневих подій 1991 Р. написала вірш «Prologue» («Be swift, my friends, be swift») [«Пролог» («Не баріться,

друзі мої»)]. Помаранчева революція дала їй натхнення для створення мультимедійного дійства «Україна: від Мазепи до Майдану» — стислої історії багатоголіткової боротьби українського народу за волю, як вона представлена в українській поезії.

Основні праці

«The Caucasus» of Shevchenko // The Ukrainian Rev. 1959. № 1; Shevchenko T. The Caucasus // Taras Shevchenko. New York, 1964; Річ В. Шевченко і Шекспір // Українська думка. 1964, 21 трав.; Shevchenko T. In the fortress / Transl. by V. Rich // The Ukrainian Rev. 1965. № 2; Shevchenko T. To Osnoyvanenko / Transl. by V. Rich // Там само. 1993. № 1; Shevchenko T. To the eternal memory of Kotliarevskiy / Transl. by V. Rich // Там само. 1998. № 1; Kobzar / Transl. by V. Rich. Kyiv, 2013.

Рекомендована література

1. V. Swoboda. First recital of Ukrainian poetry in English // The Ukrainian Rev. 1959. № 4;
2. Юрковський М. Шевченко англійською мовою // Наша культура. 1962. № 7;
3. Жомнір О. В. Англійські переклади «Заповіту» // Вітчизна. 1968. № 3;
4. Зорівчак Р., Дінглі Дж. Українська муза Віри Річ // Літературна Україна. 1996, 22 серп.;
5. Зорівчак Р. Творчість Віри Річ у контексті українсько-англійських літературних зв'язків // Всесвіт. 1997. Ч. 8/9;
6. Її ж. Англомовні переклади творів Лесі Українки // Наше життя = Our Life. 1998. Ч. 2;
7. Її ж. The work of Vera Rich in the context of Ukrainian-British literary relations // The Ukrainian Rev. 1998. № 3;
8. Її ж. Перекладацький доробок Віри Річ // Вісн. НТШ. 1999. Ч. 21;
9. Скамарохава С. А. Проблемы перекладу беларускай паэзіі на англійскую мову (В. Рыч, У. Мэй). Мінск, 2005;
10. Пам'яті Віри Річ (1936—2009) // Свобода. 2010, 1 січ.;
11. Зорівчак Р. Шевченкіана Віри Річ // Слово і час. 2011. № 3;
12. Косів Г. М. Віра Річ: Творчий портрет перекладача. Л., 2011.

Бібліографічний опис:

Річ Віра / Р. П. Зорівчак // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-882239>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).